

כל זה אמור כשקבלה אשתו. ערש"י ותוס'. ורש"י הביא פירוש נוסף שכשאומר כן כשהוא שכיב מרע, הרי זה כמחלק שאר הנכסים לבניו ושוב אין האשה ניוזנית מהם.

פרק חמישי; דפים נד — נה

צח. תנאי כתובה ככתובה — למאי נפקא מינה?

אמר רבי איבו אמר רבי ינאי: תנאי כתובה ככתובה. וכן דייקו ממשנתנו. נפקא מינה למוכרת ולמוחלת כתובה, שאף התוספת בכלל; למורדת, שפוחתים לה מדמי הכתובה ולא יותר (לחכמים), אף מהתוספת פוחתים והולכים; לפוגמת כתובה, שאם פגמה מהתוספת ונפרעה ממנה, לא תפרע אלא בשבועה אם בעלה טוען התקבלת כל כתובתיך.

א. כן פרש"י. והתוס' מפרשים, שאם פגמה כתובה לא תגבה גם התוספת אלא בשבועה, אפילו היתה התוספת בשטר נפרד.

ב. יש אומרים שאם פגמה התוספת אין נחשבת פגימה כי אם כלפי התוספת ולא לכל הכתובה, ואם פגמה התוספת אינה נשבעת על עיקר הכתובה. (עפ"י רא"ה. וכ"כ בשערי שמועות' בדעת רש"י, שלכן כתב פגמה לדינר ולא כתב שפגמה לכל התוספת);

לתובעת כתובה בב"ד, שאמרו חכמים אין לה מזונות, אף תובעת התוספת בכלל זה. (כן פרש"י. והתוס' פרשו לפי חכמים (צ:): שהתובעת מקצת כתובה יש לה מזונות, אם תבעה מנה ומאתים ושיירה תוספת, יש לה מזונות, כי כיון שתוספת ככתובה הרי לא תבעה אלא מקצת כתובה); לעוברת על דת, שיוצאת בלא כתובה;

לשבה — שאין האשה נוטלת כתובה משבה ששבחו נכסים לאחר מיתת בעלה; לשבועה — לכל דבר שצריך לישבע על הכתובה, הוא הדין לתוספת.

כן פרש"י. והתוס' פרשו שאם נשבעה על הכתובה נשבעה גם על התוספת, שכשבאה לגבות תוספת אינה צריכה לחזור ולישבע;

לשביעית — שאין שביעית משמטת כתובה; לכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובה (בב"ב קלב.) והתוספת ככתובה; לגבות מן הקרקע; ומן הזיבורית;

וכל זמן שהיא בבית אביה ועברו עשרים וחמש שנה — מחלה כתובה, והתוספת בכלל; ולכתובת בנין דכרין — כשם שנוטלים נדוניית אבי אדם כך נוטלים תוספת.

א. יש מי שכתב שרש"י חולק על פירושי התוס' הנ"ל בפוגמת ובתובעת ולשבועה, כי לדעתו אין התוספת מתוספת על עיקר הכתובה להיות נידונית כחלק ממנה אלא היא דבר נפרד ששם 'כתובה' עליו. (עפ"י שערי שמועות).

ב. ממאנת ושניה אין להן כתובה ויש להן תוספת, כי מתחילה כשכתב תוספת לא כתב על דעת כתובה, כי יודע שאין להן כתובה. וכן הדין באיילונית שלא הכיר בה, מתחילה כתב לה התוספת כמתנה בעלמא אפילו תימצא איילונית, משא"כ העיקר לא כתב אלא כפי שחיבוהו חכמים, רק אם אינה איילונית. (עפ"י תוס').

ג. ההפלאה (בקונטרס אחרון) נסתפק, כשהוסיף לה תוספת כתובה לאחר הנישואין, האם הבנים שנולדו קודם ההוספה בכלל ירושת התוספת משום 'בנין דכרין'.

דף נה

דין טריפת כתובת בנין דכרין ממשועבדים — לעיל נב.

- צט. א. המיחד לאשתו קרקע או מטלטלין לכתובה — האם היא צריכה שבועה ליתומים כשגובה את כתובתה?
 ב. הנותן מתנה ואמר לעדים כתבו וחתמו — האם צריך להימלך בו אם עדיין עומד בדיבור?
 ג. מי הם החכמים ההולכים אחר אומדן דעת האדם בדבר שאינו מפורש בדבריו?
 ד. מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין — מה דינה?

א. המיחד מטלטלין לכתובת אשתו ומת, והן בעין — כשנפרעת מהם נוטלתן שלא בשבועה, (כי מה טעם אמרו חכמים מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה, שחוששים שמא התפיס לה צרורות, וכאן הרי אלו הן הצרורות שהתפיסה). אין המטלטלין בעין — נחלקו חכמי פומבדיתא ומחסיא האם צריכה שבועה. והסיקו להלכה שאינה צריכה שבועה.

לפירוש הרי"ף [דלא כרש"י], לא נחלקו אלא כשיש מטלטלים מחמת אותם מטלטלים שיחד, כגון שקנה בהם סחורה, אבל אם אין אחרים מחמתם — לדברי הכל צריכה שבועה. והרא"ש הקשה על כך.

ייחד לה קרקע וסיימה בארבעת מצריה — בלא שבועה. במיצר אחד — פומבדיתא אמרו בלא שבועה, בני מתא מחסיא אמרו בשבועה. והלכה בלא שבועה.

וכל זה בכתובה, לפי שאינו עשוי להתפיסה צרורות אחרים, אבל בבעל חוב חוששים לפרעון. (ראב"ד; רבנו יונה).

ב. אמר לעדים כתבו וחתמו ותנו (כגון מתנת קרקע. רש"י); קנו ממנו — אין צריך להימלך בו אם עדיין עומד בדעתו שיכתבו לו, כי סתם קנין לכתובה עומד. לא קנו ממנו — נחלקו חכמי פומבדיתא ומחסיא, והסיקו להלכה שצריך להימלך.

כתבו התוס': כשקנו ממנו אין צריך להימלך אפילו לא אמר כתבו, כי כיון שנותן בעין יפה שמקנה לו מיד, יש לנו לומר שייפה כחו גם לענין כתיבה.

למאן דאמר אחריות טעות סופר, צריך להימלך בו על כתיבת האחריות, אפילו קנו מידו.

ג. רבי אלעזר בן עזריה אמר שאלמנה או גרושה מן האירוסין אינה גובה תוספת כתובה, כי אומדים דעתו שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה. [מבואר בגמרא שגם אם חולקים על דין זה, אפשר שהולכים אחר אומדנא, כי יש לומר שכתב לה משום קירוב הדעת וכבר נתקרבה דעתם].

וכן רבי נתן הולך אחר אומדנא (ואפילו אין בדברי האדם גילוי דעת מפורש. ע' ב"ב קמו), שלכן אמר הלכה כרבי שמעון שזורי במסוכן (= גוסס) שאמר כתבו גט לאשתי, אף על פי שלא אמר 'תנו' — נותנים, שאומדים דעתו שלא אמר כתבו אלא כדי שיתנו. (וכן דעת רבי שמעון בן מנסיא. וכן פוסק רבי יוחנן / רבי יונתן. עפ"י ב"ב קמו; מנחות ל:).

ואף רב הולך אחר אומדנא, שלכך סובר שמתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין, אומדים את דעתו שרוצה לזכות את המקבל בשני כחות, כמתנת שכיב-מרע וכמתנת בריא (כדלהלן).

(להלכה הולכים אחר אומדנא, אף לענין הוצאת ממון וכן לענין איסור ערוה. ע' רמב"ם זכיה ו, א; חו"מ רמז, א; שו"ת מהרי"ק קכט).

ד. מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין — בשם רב אמרו: יש במתנה זו כח כפול, כח מתנת שכיב מרע, שמועילה כשאמר 'הלואתי לפלוני' [אף ללא קנין 'מעמד שלשתן'], וכח מתנת בריא — שאם עמד אינו יכול לחזור בו. ושמואל נסתפק לומר שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה. לשיטת רשב"ם ורבנו תם, לדברי שמואל חוששים שמתנה זו מבוטלת לגמרי. והתוס' חולקים וסוברים שאין הקנין מגרע כחו ולא מוסיף לו כח לחזור בו כשעמד אלא אם כתב שטר וכתב בו את הקנין, ובוה נחלקו רב ושמואל — בשטר שכתוב בו קנין. אם הקנין נעשה בלשון יפוי כח על מתנת שכיב מרע — מודה שמואל שמתנתו מועילה, אך אם עמד — חוזר. התוס' פסקו כשמואל (וכ"נ בטשו"ע — רנ"ט יז), אך הביאו מרבנו תם שפסק כרב, כי שמואל עצמו מסופק בדבר.

דפים נה — נו

ק. נתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין — האם היא גובה תוספת כתובה? ומה הדין בנכנסה לחופה ולא נבעלה? כאמור למעלה, לדברי רבי אלעזר בן עזריה אלמנה או גרושה מן האירוסין אינה גובה תוספת כתובה, שלא כתב לה אלא על מנת לכנסה. ונחלקו רב ורבי נתן האם הלכה כמותו או כחכמים. וכן נחלקו רבי חנינא ורבי ינאי. רב(י) ושמואל פסקו כראב"ע, ורב נחמן אמר אין הלכה כמותו. [ונהרדעי אמרו בשמו הלכה כראב"ע]. והסיקו הלכה למעשה כרבי אלעזר בן עזריה. אעפ"י שהלכה כראב"ע, אפשר שכנסה נשתעבדו הנכסים משעת כתיבה דאירוסין. כן נסתפקו בירושלמי י.א. נסתפק רבין בנכנסה לחופה ולא נבעלה, ומת — האם לראב"ע גובה התוספת אם לאו. ורב אשי נסתפק, אם תמצוי לומר חיבת חופה קונה ויש לה, כיצד הדין בנכנסה לחופה ופירסה נדה, שמא כיון שאינה ראויה לביאה אין לה. ועלה ב'תיקו'.

דף נו

קא. א. האם זמן חופה וביאה בלילה דוקא?
 ב. האם רשאי אדם לייחד מטלטלין לכתובת אשתו?
 ג. מי שפרע מקצת חובו — האם יכול לחייב את המלוה להחליף את השטר הראשון או יכול הלה לומר לו אכתוב לך שובר ולא אחליף?
 ד. האם עשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה?
 א. אסור לשמש מיטתו ביום. ואמר רבא: אם היה בבית אפל — מותר. [ותלמיד חכם שאינו בא להמשך בכך, הרי זה מאפיל בטליתו ומשמש. ואין נזקקין לדבר זה אלא מפני צורך גדול. ודרך קדושה לשמש באמצע הלילה. לשון הרמב"ם איסור"ב כא, י. ויש מפרשים שהקלו בת"ח לפי שאין לו זמן פנוי].
 וכיון שדרך ביאה בלילה, וסתם חופה לביאה היא, גם דרך חופה להיות בלילה ולא ביום. יש מי שכתב שאין לקדש בלילה, כשם שאין מסדרים גט בלילה (ע' בשו"ת הרא"ם ח"ב לה). וכבר דנו בספרי האחרונים אם זהו דין לכתחילה ומדרבנן, ואם רק בקדושי שטר [דומיא דגט], או אף בקדושי כסף. (ע' שער המלך ריש הלכות גרושין; רב פעלים ח"א אה"ע ו).